

Фото 5. Чарівні восьминіжки

Фото 6. Разом – все під силу

Фото роботи гуртка «Творча майстерня»

Отже, творчість пробуджує мозок дитини створювати щось нове, до цього небачене, що дасть їй можливість рухатися вперед, набирати шалену швидкість у своєму розвитку. Кожна дитина має свої індивідуальні особливості – хтось швидко запам'ятовує, комусь це вдається важче, але бажання творити притаманне кожній дитині. Опираючись на цю властивість, вчитель може розвивати творчі здібності молодших школярів під час освітнього процесу початкової школи. Втім найбільш продуктивною в цьому контексті ми вважаємо позашкільну освіту і, зокрема, таку її форму як заняття профільних гуртків, на яких розвиток творчих здібностей молодших школярів здійснюється поступово від початкового рівня до найвищого свого ступеня – обдарованості, талановитості і геніальності.

Список використаних джерел:

1. Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте: Психологический очерк / Л. С. Выготский. – М. : Просвещение, 1991. – 90 с.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник /Семен Гончаренко.– Київ: Либідь, 1997. – 373 с.
3. Комарівська Н. Розвиток творчого потенціалу дітей дошкільного та молодшого шкільного віку засобами фольклору / Н. Комарівська // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. – Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2016. – Вип. 46. – С. 30-33.
4. Кривошея Т. М. Развитие творческих способностей младших школьников в контексте взаимосвязи их умственной и эстетической деятельности (на материалах изучения математики) / Т. М. Кривошея/ / Социально-педагогическая и медико-психологическая поддержка развития личности в онтогенезе : сб. материалов междунар. науч.-практ. конф. / под. ред. И. Е. Валитовой. – Брест : БрГУ, 2016. – С. 102 -106.
5. Кривошея Т. М. Творчість педагога в контексті взаємозв'язку розумової та естетичної діяльності // Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м.Вінниця, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 10-11 листопада 2015 рік) / за ред. Г. С. Тарасенко; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, інститут педагогіки, психології і мистецтв. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. – Вип. 5. – С.118-121.
6. Лук А. Н. Мышление и творчество /А. Н. Лук. – М. : Политиздат, 1976. – 144 с.
7. Тарасенко Г. С. Дивосвіт: технологія естетико-екологічного виховання: посібник / Г. С. Тарасенко. – 2-ге видання, із змінами. – К. : Рута, 2000. – 208 с.
8. Тарасенко Г. С. Розвиток художньо-творчого потенціалу обдарованої дитини (аспект дослідження методологічних засад і методичних шляхів) / Г. С. Тарасенко // Теорія і методика навчання й виховання дітей дошкільного і молодшого шкільного віку: від історії до інновацій : [монографія] / за заг. ред. А. А. Сбруєвої, С. М. Кондратюк та ін. – Суми : Мрія, 2016. – С. 325-342.

ВИКОРИСТАННЯ МУЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Тетяна Вусик, здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»

Науковий керівник: Г.Г. Кім, кандидат педагогічних наук, доцент

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

USING MUSICAL THERAPY IN THE PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS

Tatyana Vusyk, Bachelor's Degree in Higher Education

Vinnitsa Mykhailo Kotsiubynskiy State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. У статті досліджено теоретичні питання використання музичної

терапії в закладах дошкільної освіти України. Розкрито методи та форми роботи з дітьми дошкільного віку у практичній музикотерапевтичній діяльності.

Ключові слова: здоров'язбереження, музикотерапія, діти дошкільного віку, форми, методи роботи.

Abstract. The article deals with the theoretical questions of using musical therapy in preschool education institutions of Ukraine. The methods and forms of working with children of preschool age in practical music and therapy activity are revealed.

Key words: preservation of health, music therapy, children of preschool age, forms, methods of work.

Нині важливими чинниками підвищення якості освіти є здійснення навчання та виховання на засадах здоров'язбереження. Сьогодні, як ніколи, особливої актуальності набуває створення нових ефективних методів реабілітації та профілактики, нетрадиційних підходів, що підвищують резервні можливості організму дитини, адже сучасні діти перенасичені негативною інформацією, позбавлені теплої спілкування з дорослими та однолітками, не витримують нервово-психічних навантажень удома та в дитячому садку, звідси – неспокій, знервованість, гіперактивність, виникнення психосоматичних хвороб. Постає необхідність упровадження в освітній процес ефективних інноваційних здоров'язбережувальних технологій, що підвищують резервні духовно-фізіологічні можливості організму, серед яких заслуговує на увагу нова галузь психолого-педагогічного напрямку під назвою «музикотерапія».

Дослідженню проблеми використання музикотерапії у сфері педагогіки присвячено велику кількість як вітчизняних, так і зарубіжних наукових доробків. Їх результати свідчать про наявність визначального потенціалу музикотерапії як дієвого чинника оптимізації музичної освіти дошкільників [2]. Ця потреба актуалізується вимогами сучасної дійсності: посиленням негативного інформаційного впливу на дітей, підвищенням інтенсивності розумово-інтелектуальної діяльності, фізично-емоційними перевантаженнями, прискоренням темпу життя тощо. Важливій ролі музикотерапії в розвитку емоційно-вольової сфери дітей, мовлення, активізації їхньої творчої діяльності присвячені дослідження світових та вітчизняних вчених (М.Бурно, Л.Брусилівський, О.Деркач, Ю.Каптен, Б.Карвасарський, І.Малашевська, С.Машура, В.Петрушин, Г.Побережна, М.Чистякова, С.Шабутін та ін.) Сучасні досягнення вітчизняних вчених у галузі музикотерапії довели, по-перше, магічний емоційний вплив музичного мистецтва на інтелектуальний, психологічний і фізіологічний стан людини, по-друге, сприяли розвитку педагогічних здібностей (комунікативності, перцептивності, креативності, сугестивності, емоційної стабільності), вмінь керувати власним емоційно-психічним станом, здатності «бачити» внутрішній стан дитини й адекватно на них впливати [5].

Термін «музикотерапія» грецько-латинського походження і в перекладі означає «зцілення музикою». В науковій літературі є багато визначень цього поняття. Одні вчені вважають, що музикотерапія є допоміжним засобом психотерапії, а інші визначають її як системне використання музики в лікуванні дітей; засіб реабілітації, профілактики, підвищення резервних можливостей організму людини; засіб оптимізації творчої та педагогічно-виховної роботи; найновішу психотехніку, що здатна забезпечити ефективне функціонування людини в суспільстві, гармонізувати її життя [9, с. 287].

Загалом музикотерапію розглядають як:

- основний психокорекційний засіб для вирішення особистісних та комунікативних проблем;
- допоміжний засіб психологічного впливу та оздоровлення;
- засіб психокорекції функціональних рухових, психогенних або соціальних відхилень [3].

Ефективне застосування музикотерапії у процесі музичного навчання дітей

дошкільного віку потребує чіткого розуміння механізмів впливу музики на їх психофізіологію. Психофізіологічний та фізіологічний ефект музикотерапевтичного впливу забезпечується трьома механізмами: асоціативним (під впливом музики в людини виникають певні асоціації, активізується фантазія, уява), рефлекторним (під впливом музики спостерігаються зміни на рівні рефлексів) і гуморальним (виникнення синхронізації ритмічної активності мозку та її вплив на коливальні процеси в середині клітини) [8]. Лікувальний і медико-профілактичний ефект музикотерапії базується на вібраційно-резонансному принципі, який полягає в резонуванні та синхронізації вібраційних частот певних лікувальних мелодій із вібраціями польових і клітинних структур організму. У результаті цього виникає гармонізація біополя людини, гармонізація її свідомості й деяких фізіологічних процесів. Лікувальні мелодії, що несуть у собі вібрації високого гармонійного рівня, слугують певним камертоном для налаштування такої складної системи як людський організм.

Музикотерапія є засобом мобілізації інтелектуальних, емоційних, рухових, мовленнєвих та інших функціональних можливостей організму дитини дошкільного віку. Метою використання музикотерапії в освітньому процесі ЗДО є пробудження позитивних емоцій, які сприятливо впливають на психіку, активізують діяльність півкуль головного мозку, покращують обмін речовин, стимулюють дихання і кровообіг і взагалі мають загальнооздоровлювальний ефект. Однак основні завдання застосування музикотерапії в педагогіці полягають у збереженні здоров'я та підвищенні працездатності дітей, активізації інтересу до музичних занять, збільшенні продуктивності навчальної діяльності дітей, посиленні активності вихованців, їх емоційності, вирішенні проблем міжособистісного спілкування.

Організація здоров'язбережувального середовища ЗДО включає:

- визначення показників фізичного розвитку, рухової підготовленості, об'єктивних і суб'єктивних критеріїв здоров'я методами діагностик;
- вивчення передового досвіду з оздоровлення дітей, відбір та впровадження ефективних технологій і методик;
- систематичне підвищення кваліфікації фахівців;
- пропаганду здоров'язбережувальних технологій і методів оздоровлення в колективі дітей, батьків, співробітників дитячого саду [5].

Модель взаємодії педагогічного колективу ЗДО (музичного керівника, вихователів, батьків) включає соціальну профілактику, створення умов оздоровчо-розвивального середовища, наочну пропаганду, консультативний діалог, діагностику, бесіди, анкети, безпосереднє спостереження, корекцію, поради та рекомендації, спеціальні заняття з дітьми; практичні заняття, тренінги, ігри та інше [9, с. 283].

В Україні музична терапія використовується досить широко. Так, на базі Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Г.Сковороди та Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова 28.05.2017 р. був проведений 4-й Всеукраїнський міжвузівський науково-практичний семінар «Культурологічний та педагогічний аспекти впровадження засобів музикотерапії у систему дошкільної, шкільної та вищої мистецької освіти». Програма семінару включала майстер-класи: «Музично-оздоровчі справи та техніки у роботі з дошкільниками», «Підготовка студентів педагогічних коледжів до впровадження оздоровчо-розвивальної роботи у систему дошкільної та шкільної музичної освіти», «Музична терапія у роботі з педагогами, які мають ознаки життєво-професійного вигорання», музично-оздоровче заняття з дітьми дошкільного віку «Подорож у невідоме».

За ініціативи музичного керівника І.Трофімченко в 2014 р. в м. Хмельницький на базі ЗДО № 56 «Боровичок» створено творчу лабораторію музичних керівників «Школа новаторства». Колективом творчої лабораторії під керівництвом І.Малашевської в 2016 р. була розроблена програма з методичними рекомендаціями «Музично-оздоровчі мандрівки з дітьми 5-го року життя». За сприяння обласного управління освіти м. Хмельницького в січні 2018 р. створено обласну школу новаторства, на базі якої реалізовано 1-й навчальний модуль

«Методологічні та педагогічні аспекти впровадження музичної терапії у систему дошкільної освіти області» за участю колективу творчої лабораторії І. Трофімченко. Асоціація дошкільних працівників України на чолі з Н. Омеляненко та Т. Кулішко організували 15.05.2018 р. для музичних керівників асоціації (15 регіонів України) семінар з музичної терапії «Музично-оздоровча робота: від теорії до практики» (майстер-класи І.Малашевської та творчої лабораторії І.Трофімченко (м. Хмельницький).

В ЗДО № 8 «Барвінок» м. Жмеринки широко практикується музико-оздоровча робота музичним керівником, практичним психологом, логопедами та вихователями груп, що благотворно відображається на психоемоційному стані дошкільнят. Значною подією для м. Жмеринка стала організація та проведення 23.04.2018 р. Всеукраїнського науково-практичного семінару «Музично-оздоровча діяльність у системі дошкільної освіти», участь в якому взяли педагоги Жмеринського району Вінницької області, міст Вінниця, Київ, Одеса, Хмельницький, викладачі ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, які в майбутньому зможуть донести до студентів корисну інформацію. На семінарі були проведені майстер-класи: «Чеська модель розвиваюче-підтримуючої музичної терапії» (І. Малашевська), музично-оздоровчі вправи та техніки у роботі з дошкільниками «Палітра емоцій твого дня народження» (Творча лабораторія І. Трофімченко, м. Хмельницький).

Цікавими формами музично-оздоровчої роботи в ЗДО № 8 «Барвінок» м. Жмеринки є:

- проведення разом з практичним психологом тренінгів для педагогів закладу по використанню музикотерапевтичних вправ;
- використання у роботі вихователів з дошкільниками музики режимних моментів;
- музично-оздоровчі заняття;
- музичні заняття з використанням музичної терапії (в логопедичних групах - логоритмічні заняття з музичною терапією);
- проведення на педгодини консультативних для вихователів по використанню музикотерапії у роботі з дітьми;
- тимблдінг (корпоративний відпочинок батьків, педагогів та дітей з використанням музикотерапевтичних вправ, що дає змогу всіх зблизити, активізувати, урівноважити, сприяти теплим, дружнім відносинам);
- проведення музикотерапевтичних вправ з вихователями під час педгодин, педрад для емоційного розвантаження, зняття психоемоційної напруги, попередження синдрому "професійного вигорання";
- ознайомлення батьків на батьківських зборах з впливом музичної терапії на дітей дошкільного віку з метою збереження психічного здоров'я і попередження емоційних розладів; рекомендації батькам щодо використання музичних творів для спільного прослуховування вдома;
- анкетування батьків та вихователів з метою визначення ставлення до використання музичної терапії в ЗДО.

Зокрема, нами було проведено анкетування вихователів та батьків з метою визначення ставлення до використання музичної терапії в роботі з дошкільниками та вплив на емоційний стан дітей та дорослих. Його результати показали, що батьки та вихователі вважають, що такі заняття дають позитивний імпульс взаєминам між дорослими та дітьми. Так, вихователь С.Гупалюк зазначила, що у Вови М. після проведених музично-оздоровчих занять покращується емоційний стан, усувається прихована агресія. Вихователь Л.Тарасенко з захопленням висловлюється про музикотерапевтичні вправи та музику режимних моментів, які допомагають педагогу активізувати дітей або ж їх заспокоїти, вирівняти емоційний стан усіх дітей групи, позбутися емоційного дисбалансу вихованцем зі слабкою нервовою системою, не відставати від загального ритму життя групи, вміло керувати дитячим колективом, створюючи затишну атмосферу.

Так, в ЗДО №8 «Барвінок» м. Жмеринка Вінницької обл. проводяться музично-оздоровчі тематичні заняття, зокрема, на тему моря і води в цілому (краплинки, струмочок, водоспад, фонтан тощо). Діти разом з дорослими мали змогу, слухаючи «Морські ескізи»

К.Дебюссі, показати рухами різні стани моря: море прокидається, ігри хвиль, діалог вітру та моря. У А.Вівальді слухали «Бурю на морі» і створювали свою бурю в склянках води за допомогою соломинок для коктейлю та рухами в пластичній імпровізації. Дошкільнята мали змогу вільно підібрати атрибути для вираження емоцій у різних станах моря. Цікаві форми роботи були використані з морськими камінчиками: масаж, пальчикові ігри, ритмічне коло, «живі ритми» (за методикою Т.Боровик). Ми підготували схематичні зображення морських мешканців, діти відгадували їх і приміряли на себе ролі медуз, восьминогів, морських зірок, рибок, морських коників, крабів тощо в музично-руховій імпровізації. Однією з цікавих форм роботи в музикотерапевтичній діяльності є хор рук, де діти інсценують текст за допомогою характерних рухів руками, звуконаслідувань, фонем, цікавих атрибутів та ляльок; завершуються такі заняття релаксаційними вправами: дітям пропонується перевтілитися в морські хвилі, водорослі, зайнятися дайвінгом та перевірити спорядження тощо. Тематичний блок занять може тривати від одного тижня до одного місяця в залежності від тематики.

Таким чином, ми стверджуємо, що музикотерапія є позитивним чинником становлення й розвитку гармонійної особистості дитини. Такий підхід у музикотерапевтичній роботі відповідає сучасним вимогам сьогодення.

Список використаних джерел:

1. Вусик Т. Музична лабораторія, або Давайте шуміти! / Т. Вусик // Музичний керівник. – 2013. – № 5. – С. 16.
2. Гаращенко Л. Здоров'язбережувальні технології фізичного виховання дітей дошкільного віку: реалії та перспективи [Електронний ресурс] / Лариса Гаращенко. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vird/2010_9/9.pdf. – Загол. з екрану. – Мова укр.
3. Завьялова В. Ю. Музыкальная релаксационная терапия: Практ. рук-во. / В. Ю. Завьялова. – Новосибирск, 1995. – 124 с.
4. Кэмпбелл Д. Дж. Эффект Моцарта / Пер. с англ. Л. М. Щукин; Худ. обл. М. В. Драко. Минск : ООО «Попурри», 2009. – 312 с.
5. Малашевська І. А. Музичне навчання дошкільників і молодших школярів на основі оздоровчо-розвивального підходу: монографія. / І. Малашевська – Переяслав-Хмельницький (Київ. обл.) : ФОП Домбровська Я.М., 2016. – 210 с.
6. Малашевська І. А. Програма оздоровчо-освітньої роботи з дітьми старшого дошкільного віку "Веселкова музикотерапія" / І. Малашевська, С. Демидова – Тернопіль : Мандрівець, 2015. – 44 с.
7. Музично-оздоровчі мандрівки з дітьми п'ятого року життя: програма і методичні рекомендації / С. В. Боднар [та ін.]. – Тернопіль : Мандрівець, 2017. – 45 с.
8. Петрушин В. И. Музыкальная психотерапия: Теория и практика / В. И. Петрушин. – М. : Гуманит. издат. центр ВЛАДОС, 2000. – 176 с.
9. Федій О. А. Музикотерапія в професійній діяльності сучасного педагога / О. А. Федій // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. – 2009. – №11 (174). – С. 282-292.

ВИКОРИСТАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ

Ольга Ганзюк, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

*Науковий керівник: О. В. Шикиринська, кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

USING DIDACTIC GAMES AT THE MATHEMATICS LESSONS IN THE PRIMARY SCHOOL

Olga Hanzjuk, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. У статті досліджено значення дидактичної гри на уроках математики в початкових класах. Розкрито роль та методичну цінність уроку математики, гри. Здійснено теоретичний аналіз проблеми дослідження.

Ключові слова: форми навчання, ігрові елементи, вимоги, ситуації, правила, математика, дидактична гра, урок.